

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини № 2
Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини № 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. М.Р. Жеткоцький

2019 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА (дисципліна за вибором)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі
знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 222 «Медицина»
факультет медичний № 2, курс II
факультет медичний № 1, курс II

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
пропедевтики внутрішньої медицини № 2
Протокол № 256
від " 03 " 09 2019 р.
Завідувач кафедри проф. Яворський О.Г.

та на засіданні кафедри
пропедевтики внутрішньої медицини № 1
Протокол № 1
від " 30 " 08 2019 р.
Завідувач кафедри проф. Дутка Р.Я.

Затверджено
профільною методичною комісією
з терапевтичних дисциплін
Протокол № 1
від 12 " 09 " 2019 р.

Голова профільної методичної
комісії проф. О.М. Радченко

Львів-2019

Робоча програма навчальної дисципліни «**Перша медична допомога**» (дисципліна за вибором) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 222 «Медицина», факультет медичний №1, №2, курс II складена: ас. Діденко О.З., к.мед.н., доцент Ющик Л.В., к.мед.н., доцент Бевз О.В., к.мед.н., доцент Новосад А.Б., к.мед.н., доцент Буфан М.М.

ВСТУП

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Проблема надання невідкладної допомоги в складних сучасних умовах, коли стрімко зростає кількість катастроф, військових конфліктів, що супроводжуються різноманітними пошкодженнями: опіками, травмами, отруєннями, відноситься до надзвичайно актуальних завдань сучасного суспільства. Характерною особливістю сучасного світу є посилення психоемоційних навантажень внаслідок напруженого ритму життя, збільшення кількості випадків появи екстремальної стресової патології, зокрема інфаркту міокарда, розладів дихання, ритму і провідності серця. Своєчасне та правильне надання першої медичної допомоги дає змогу швидко зорієнтуватись у складній ситуації, не допустити втрати часу, здійснити певний об'єм необхідних заходів, що сприятимуть збереженню життя людини.

Вивчення навчальної дисципліни «**Перша медична допомога**» (дисципліна за вибором) спирається на знання, здобуті студентами під час вивчення анатомії, біології, фізіології та інших базових дисциплін. Пояснення деяких тем є утруднене, оскільки вимагає більш глибокого розуміння студентами аспектів патогенезу багатьох захворювань, розуміння і швидкого аналізу та правильного трактування симптомів та синдромів. Тому, у навчальному процесі для вивчення першої медичної допомоги студентам широко застосовують затверджені МОЗ України алгоритми, протоколи з надання невідкладної допомоги.

1. Опис навчального плану з дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором) для студентів медичного факультету № 1 та № 2

Перша долікарська допомога вивчається студентами другого курсу під час третього навчального семестру. Для цього предмету загалом передбачено 90 академічних годин, що згідно норм МОЗ України відповідає 3 кредитам, які розподіляються наступним чином:

Семестр	Кредити	Всього годин	Лекції	Практ. заняття	СРС	Форма контролю
III	3 кредити ECTS/ 90 год.	90	0	20	70	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором) є комплекс теоретичних та практичних питань, спрямованих на засвоєння студентом основних методів надання першої медичної допомоги хворому у клініці внутрішніх хвороб.

Метою викладання навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором) є засвоєння базових теоретичних положень долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної медичної допомоги потерпілим на місці події та по дорозі до лікарні, формування у студента основ клінічного мислення і набуття подальших професійних навичок із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

Вивчення першої медичної допомоги має своїм завданням оволодіння знаннями, вміннями, навичками щодо забезпечення повного своєчасного проведення серцево-легеневої реанімації, правильному наданню невідкладної допомоги при ушкодженні деякими факторами зовнішнього середовища, отруєннях, укусах тварин, хворих на сказ, отруйних змій, комах, болях в грудній клітці, животі, допомога хворим із судомним синдромом та при нападі задишки із метою збереження їм життя.

Це завдання конкретизується шляхом вирішення в процесі навчання окремих задач, з відпрацюванням та засвоєнням алгоритмів виконання різних медичних маніпуляцій та прийомів реанімації.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Перша медична допомога» є:

- Оволодіння студентом теоретичними знаннями, необхідними для надання невідкладної допомоги.
- Оволодіння практичними прийомами і методами надання першої медичної допомоги у випадку невідкладних станів.
- Формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

- загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність працювати в команді.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до оволодіння морально-деонтологічними принципами молодшого медичного фахівця та принципами фахової субординації під час догляду за хворими терапевтичного профілю.
- Здатність до оволодіння навичками організації режиму і догляду за хворими з різними захворюваннями терапевтичного профілю, виконувати необхідні медичні маніпуляції.

- спеціальні:

- Визначати зміст першої медичної допомоги та її роль у структурі загально-терапевтичних заходів.
- Демонструвати володіння навичками дотримання режиму роботи у лікувальному закладі та забезпечення санітарно-гігієнічного режиму основних підрозділів стаціонару.
- Демонструвати володіння навичками визначення основних показників діяльності серцево-судинної та дихальної систем (пульсу, артеріального тиску, дихання) та надання першої допомоги хворим із порушеннями з боку цих систем.
- Пояснювати механізми впливу різних фізичних та хімічних чинників на організм в цілому та серцево-судинну та дихальну системи зокрема.
- Демонструвати надання першої медичної допомоги при опіках, обмороженнях, тепловому, сонячному ударах, загальному переохолодженні.
- Демонструвати надання першої медичної допомоги при утопленні, удушенні, ураженні електричним струмом та блискавкою.

- Демонструвати володіння основними прийомами реанімаційних заходів.
- Демонструвати володіння основними навичками оцінки стану свідомості.
- Пояснювати можливі причини порушень свідомості, принципи невідкладної долі карської допомоги.
- Демонструвати надання першої медичної допомоги при зомлінні, колапсі, судомах.
- Пояснювати механізми впливу різних типів отрут на організм людини.
- Демонструвати надання невідкладної допомоги при отруєнні чадним газом, укусах тварин, отруйних змій і комах.
- Демонструвати невідкладну допомогу при нападі задишки, кашлю, болях в грудній клітці, болях в животі.
- Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності.
- Набути практичні навички санітарно-просвітницької роботи.
- Дотримуватись у своїй фаховій діяльності вимог етики, біоетики та медичної деонтології
- Дотримуватись здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
- Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній та культурний рівні.
- Організовувати необхідний рівень власної індивідуальної безпеки та осіб, за якими здійснюється догляд, у разі виникнення небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	2	3	4	5	6
<i>Загальні компетентності</i>					
КЗ.1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання.	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
КЗ.2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.				
КЗ.3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах

				нефахівців.	
КЗ.4	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності.	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності.	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
КЗ.5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Знати види та способи адаптації, принципи дії в новій ситуації.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність своєчасне використання методів саморегуляції
КЗ.6	Здатність приймати обґрунтовані рішення	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки.	Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.	Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації.
КЗ.7	Здатність працювати в команді.				
КЗ.8	Навички міжособистісної взаємодії.				
КЗ.9	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	Мати досконалі знання державної мови	Вміти застосовувати знання державної мови, як усно так і письмово	Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів державною мовою.	Нести відповідальність за вільне володіння державною мовою, за розвиток професійних знань.
КЗ.10	Здатність спілкуватися іноземною мовою.				
КЗ.11	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності.	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь.
КЗ.12	Визначеність і наполегливість щодо	Знати обов'язки та шляхи	Вміти визначити мету та завдання бути	Встановлювати міжособистісні зв'язки для	Відповідати за якісне виконання

	поставлених завдань і взятих обов'язків.	виконання поставлених завдань.	наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків.	ефективного виконання завдань та обов'язків.	поставлених завдань.
КЗ.13	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки.	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї.	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію.	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.
КЗ.15	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).				
Спеціальні компетентності					
КФ.1	Навички опитування пацієнта.	Знати особливості розпитування хворих: деталізація скарг, анамнез захворювання і життя.	Вміти збирати скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя, вміти виявити ознаки життя та смерті.	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у спілкуванні з пацієнтами та їх родичами.	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації. Відповідати за використання результатів співбесіди з пацієнтом за стандартною схемою розпитування хворого.
КФ.10	Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів	Знати принципи проведення лікувально-евакуаційних заходів на дошпитальному етапі та в умовах стаціонару	Вміти проводити лікувально-евакуаційні заходи в умовах на дошпитальному етапі та в умовах терапевтичного стаціонару	Здатність проводити лікувально-евакуаційні заходи на дошпитальному етапі та в умовах терапевтичного стаціонару	Нести відповідальність за ефективність проведення лікувально-евакуаційних заходів на дошпитальному етапі та в умовах терапевтичного стаціонару
КФ.11	Навички виконання першої медичної допомоги.	Знати принципи виконання першої медичної допомоги на дошпитальному етапі, вдома, або в умовах лікувальної установи	Вміти надавати першу медичну допомогу на дошпитальному етапі, вдома, або в умовах лікувальної установи	Здатність використовувати знання про організм людини, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та	Нести відповідальність за виконання основних алгоритмів надання першої медичної допомоги.

				використовуючи стандартні методики.	
КФ.13	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.	Знати принципи оцінки стану здоров'я пацієнта, принципи формування груп пацієнтів, що підлягають профілактичним заходам	Вміти здійснювати протиепідемічні та профілактичні заходи, в умовах закладу охорони здоров'я, його терапевтичного відділення на підставі даних про стан здоров'я пацієнта, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню, щодо: <ul style="list-style-type: none"> • організації раціонального харчування; • режиму праці та відпочинку; • первинної та вторинної профілактики захворювань; • вакцинопрофілактики 	Здатність ефективно донести до пацієнтів та їх родичів основи: <ul style="list-style-type: none"> • санітарно-просвітніх заходів щодо попередження виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань, травм та пропаганди здорового способу життя; • організації раціонального харчування, безпечних соціально-побутових умов; • режиму праці та відпочинку. 	Нести відповідальність за вибір та тактику проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
КФ.14	Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо деяких інфекційних хвороб.	Знати основні заходи для запобігання розповсюдження інфекційних хвороб в умовах закладу охорони здоров'я, його терапевтичного відділення	Вміти планувати заходи для запобігання розповсюдження інфекційних хвороб в умовах закладу охорони здоров'я, його терапевтичного відділення, використовувати існуючі профілактичні та протиепіде-	Встановлювати зв'язки в команді для проведення ефективних первинні протиепідемічні заходів в осередку інфекційної хвороби.	Нести відповідальність за вибір та тактику проведення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів

			мічні методи.		
КФ.17	Здатність до ведення медичної документації	Знати загальні відомості про основні види медичної документації щодо пацієнта, контингенту населення (карта амбулаторного /стаціонарного хворого, історія хвороби, санаторно-курортна карта, офіційні облікові документи медичних лік.-проф. закладів)	Вміти заповнювати і вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення, використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних документів.	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного ведення медичної документації	Відповідати за якісне виконання заповнення і ведення медичної документації.

знати:

- клінічну симптоматику деяких невідкладних та термінальних станів;
- основні алгоритми надання першої медичної допомоги при різних видах ушкоджень та невідкладних станах;
- основні заходи по догляду за хворими при наданні невідкладної допомоги та транспортуванні хворого чи потерпілого у медичний заклад.

вміти: надавати першу медичну допомогу при:

- зупинці серцевої діяльності;
- порушенні дихання;
- опіках та відмороженнях;
- утопленні та інших видах механічної асфіксії;
- зомлінні, колапсі, шоку;
- загальному переохолодженні організму;
- тепловому та сонячному ударах;
- отруєння чадним газом та іншими отрутами;
- ураження електричним струмом;
- укусах отруйних змій, комах;
- болях у грудній клітці;
- нападі задишки, кашлю;
- болях у животі;
- здійснювати перенесення, транспортування потерпілих, хворих із використанням підручних засобів.

Тривалість практичного заняття – 2 год.

Практичні заняття проходять на базі кафедр пропедевтики внутрішньої медицини №1, №2 та терапевтичних відділень і складаються з 4 структурних частини:

- 1) засвоєння теоретичної частини теми;
- 2) демонстрація викладачем методики надання невідкладної допомоги;
- 3) робота студентів з відпрацювання практичних навичок надання невідкладної допомоги під контролем викладача;
- 4) вирішення ситуаційних завдань та контроль засвоєння матеріалу.

Самостійна робота студентів складається з передаудиторної та позааудиторної підготовки студентів з теоретичних питань щодо оцінки стану хворого, надання невідкладної допомоги при різних видах ушкоджень та захворюваннях, роботи студентів у терапевтичних відділеннях стаціонару з метою відпрацювання практичних навичок щодо транспортування хворих в позааудиторний час. Ефективність її забезпечується викладачами та допоміжним персоналом кафедри пропедевтики внутрішньої медицини

Поточна навчальна діяльність студента контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей. Застосовуються наступні засоби контролю рівня підготовки студентів:

- ✓ структуровані письмові роботи;
- ✓ ситуаційні завдання;
- ✓ структурований контроль виконання практичних навичок з надання невідкладної медичної допомоги;

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою та виставляється за багатобальною шкалою як середня арифметична оцінка засвоєння матеріалу кожного заняття і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором)

Тема 1. Поняття про термінальні стани. Раптова смерть та принципи базової реанімації.

Процес вмирання організму. Загальні поняття про термінальні стани: переагональний стан, термінальна пауза, агонія, клінічна смерть. Ознаки та діагностика соціальної та біологічної смерті.

Загальні правила серцево-легеневої реанімації. Техніка СЛР. Покази та протипокази до СЛР. Алгоритми СЛР. Критерії ефективності СЛР. Ускладнення та їх профілактика.

Тема 2. Невідкладні стани екзогенного генезу: утоплення, удушення, електротравма, хімічні опіки, теплова і холодова травма.

Утоплення (первинне і вторинне), його ознаки. Особливості положення потерпілого у випадку евакуації його з води. Долікарська допомога. Асфіксія та її різновиди: обтураційна, странгуляційна, стенозуюча, компресійна, нервово-паралітична, центральна. Принципи невідкладної допомоги.

Поняття про електротравму. Ураження технічним електричним струмом та блискавкою. Особливості надання медичної допомоги при ураженні електричним струмом. Алгоритм надання першої допомоги при ураженні електричним струмом та блискавкою.

Поняття про термічні, хімічні та променеві опіки, та відмороження. Стадії опіків та відморожень, їх характеристики. Основні клінічні ознаки та принципи допомоги при загальному переохолодженні. Визначення ступеня ураження та площі опіку, відмороження (правило "долоні", правило "дев'яток"). Визначення прогнозу здоров'я пацієнтів із опіками та обмороженнями залежно від ступеня та площі опіку або відмороження. Перша допомога.

Причини та механізми розвитку сонячного та теплового ударів. Умови, які сприяють перегріванню організму. Основні клінічні ознаки сонячного та теплового ударів. Основні принципи невідкладної допомоги.

Тема 3. Оцінка стану свідомості. Поняття про коми, принципи невідкладної долікарської допомоги.

Причини порушення свідомості. Основні критерії чіткої та порушеної свідомості. Види пригнічення свідомості: ступор, сопор, кома. Види ком, перша долікарська допомога. Поняття про марення та галюцинації. Принципи невідкладної допомоги при порушенні свідомості.

Тема 4. Визначення та оцінка артеріального тиску, пульсу, частоти дихання. Основні причини порушення гемодинаміки, поняття про зомління, колапс, шок. Принципи невідкладної допомоги.

Поняття про артеріальний тиск. Правила вимірювання артеріального тиску. Перша долікарська допомога при зниженні та підвищенні артеріального тиску.

Поняття про пульс. Основні характеристики пульсу: ритм, частота, напруження, наповнення, величина та форма.

Оцінка частоти дихальних рухів. Основні поняття про розлади дихання: прискорене дихання, сповільнене дихання.

Зомління: основні причини, клінічні симптоми. Перша допомога при зомлінні. Колапс: основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги. Шок: види, основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги.

Тема 5. Гострі отруєння: загальна характеристика отрут, шляхи їх потрапляння в організм, принципи першої допомоги.

Отруєння. Умови, класифікація. Шляхи надходження отрути в організм. Різновиди отрут. Неспецифічні симптоми інтоксикації. Оцінка стану пацієнта – функції дихання, серцево-судинної системи, свідомості у

випадку отруєння. Перша медична допомога при отруєннях: Техніка промивання шлунка, сорбенти, антидотна терапія.

Тема 6. Невідкладна долікарська допомога під час нападу ядухи, кашлю.

Основні причини патології задишки. Типи задишки. Перша долікарська допомога при нападі бронхіальної астми. Перша долікарська допомога при серцевій астмі.

Діагностичне значення різних варіантів кашлю. Перша долікарська допомога при кашлю.

Тема 7. Невідкладна долікарська допомога за наявності больового синдрому в грудній клітці, при гіпертонічному кризі.

Основні причини появи больового синдрому у грудній клітці. Основні клінічні ознаки приступу стенокардії, інфаркту міокарда, пневмотораксу. Перша долікарська допомога.

Основні клінічні ознаки гіпертонічного кризу, перша долікарська допомога.

Тема 8. Невідкладна долікарська допомога при укусах комах, змій. Поняття про анафілактичний шок. Основні принципи невідкладної допомоги.

Укуси змій з різними типами отрути: гемолітичною та нейротоксичною, основні клінічні прояви. Принципи невідкладної долікарської допомоги.

Укуси комах: бджіл, ос, шершнів, основні клінічні прояви. Принципи невідкладної допомоги.

Анафілактичний шок: причини, клінічні симптоми, принципи невідкладної допомоги.

Тема 9. Невідкладна допомога при болях в животі, шлунково-кишкових кровотечах.

Гострі захворювання черевної порожнини: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кишки, защемлені грижі, кишкова непрохідність. Причини появи, дошпитальна діагностика, перша медична допомога. Помилки першої медичної допомоги.

Шлунково-кишкові кровотечі: причини, клінічні симптоми, перша медична допомога.

Тема 10. Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення.

Поняття про синдром тривалого стиснення, періоди перебігу, характерні клінічні ознаки. Заходи першої долікарської допомоги.

4. Структура навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором)

<p>потерпілого у випадку евакуації його з води. Долікарська допомога.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Асфіксія та її різновиди: обтураційна, странгуляційна, стенозуюча, компресійна, нервово-паралітична, центральна. Принципи невідкладної допомоги. ▪ Поняття про електротравму. Ураження технічним електричним струмом та блискавкою. Особливості надання медичної допомоги при ураження електричним струмом. Алгоритм надання першої допомоги при ураженні електричним струмом та блискавкою. <p>Тема 3. Оцінка стану свідомості. Поняття про коми, принципи невідкладної долікарської допомоги.</p>	2	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Причини порушення свідомості. ▪ Основні критерії чіткої та порушеної свідомості. ▪ Види пригнічення свідомості: ступор, сопор, кома. ▪ Коми: види, клінічні симптоми. ▪ Поняття про марення та галюцинації. ▪ Принципи невідкладної допомоги при порушенні свідомості. <p>Тема 4. Визначення та оцінка артеріального тиску, пульсу, частоти дихання. Основні причини порушення гемодинаміки, поняття про зомління, колапс, шок. Принципи невідкладної допомоги.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття про артеріальний тиск. Правила вимірювання артеріального тиску. Перша долікарська допомога при зниженні та підвищенні артеріального тиску. ▪ Поняття про пульс. Основні характеристики пульсу: ритм, частота, напруження, наповнення, величина та форма. ▪ Оцінка частоти дихальних рухів. Основні поняття про розлади 	2	

<p>дихання: прискорене дихання, сповільнене дихання.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Зомління: основні причини, клінічні симптоми. Перша долікарська допомога при зомлінні. ▪ Колапс: основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги. ▪ Шок: види, основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги. 		
<p>Тема 5. Гострі отруєння: загальна характеристика отруту, шляхи їх потрапляння в організм, принципи першої допомоги.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття про отруєння. Різновиди отруту. Принципи першої допомоги ▪ Отруєння. Умови, класифікація. Шляхи надходження отрути в організм. ▪ Різновиди отруту. Неспецифічні симптоми інтоксикації. ▪ Оцінка стану пацієнта – функції дихання, серцево-судинної системи, свідомості у випадку отруєння. ▪ Перша медична допомога при отруєннях: Техніка промивання шлунка, сорбенти, антидотна терапія. ▪ Перша долікарська допомога при болях в грудній клітці. 	2	
<p>Тема 6. Невідкладна долікарська допомога під час нападу ядухи, кашлю.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Основні причини патології задишки. Типи задишки. ▪ Перша долікарська допомога при нападі бронхіальної астми. ▪ Перша долікарська допомога при серцевій астмі. ▪ Діагностичне значення різних варіантів кашлю. Перша долікарська допомога при кашлю. 	2	
<p>Тема 7. Невідкладна долікарська допомога за наявності больового синдрому в грудній клітці, при гіпертонічному кризі.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Основні причини появи больового синдрому у грудній 	2	

<p>клітці.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Основні клінічні ознаки приступу стенокардії, інфаркту міокарда, пневмотораксу. Перша долікарська допомога. ▪ Основні клінічні ознаки гіпертонічного кризу, перша долікарська допомога. <p>Тема 8. Невідкладна долікарська допомога при укусах комах, змій. Поняття про анафілактичний шок. Основні принципи невідкладної допомоги.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Укуси змій з різними типами отрути: гемолітичною та нейротоксичною, основні клінічні прояви. ▪ Принципи невідкладної долікарської допомоги при укусах змій. ▪ Укуси комах: бджіл, ос, шершнів, основні клінічні прояви. ▪ Принципи невідкладної допомоги при укусах комах. <p>Тема 9. Невідкладна допомога при болях в животі, шлунково-кишкових кровотечах.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Гострі захворювання черевної порожнини: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кишки, защемлені грижі, кишкова непрохідність. Причини появи, дошпитальна діагностика, перша медична допомога. ▪ Помилки першої медичної допомоги при болях в животі. ▪ Шлунково-кишкові кровотечі: причини, клінічні симптоми, перша медична допомога. <p>Тема 10. Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття про синдром тривалого стиснення. ▪ Періоди перебігу, характерні клінічні ознаки. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Заходи першої долікарської допомоги. 	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	
	20	70

Усього годин 90/3 кредити ECTS		
---------------------------------------	--	--

Аудиторна робота – 22%, СРС – 78%

5. Теми практичних занять
Тематичний план практичних занять з дисципліни
«Перша медична допомога» (дисципліна за вибором)

№ з/п	Тема практичного заняття	К-сть годин
1.	Поняття про термінальні стани. Раптова смерть та принципи базової реанімації.	2
2.	Невідкладні стани екзогенного генезу: утоплення, удушення, електротравма, хімічні опіки, теплова і холодова травма.	2
3.	Оцінка стану свідомості. Поняття про коми, принципи невідкладної долікарської допомоги.	2
4.	Визначення та оцінка артеріального тиску, пульсу, частоти дихання. Основні причини порушення гемодинаміки, поняття про зомління, колапс, шок. Принципи невідкладної допомоги.	2
5.	Гострі отруєння: загальна характеристика отрут, шляхи їх потрапляння в організм, принципи першої допомоги.	2
6.	Невідкладна долікарська допомога під час нападу ядухи, кашлю.	2
7.	Невідкладна долікарська допомога за наявності больового синдрому в грудній клітці, при гіпертонічному кризі.	2
8.	Невідкладна долікарська допомога при укусах комах, змій. Поняття про анафілактичний шок. Основні принципи невідкладної допомоги.	2
9.	Невідкладна допомога при болях в животі, шлунково-кишкових кровотечах.	2
10.	Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення.	2
РАЗОМ :		20 год

6. Самостійна робота

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- Передаудиторна підготовка до практичних занять.
- Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
- Підготовки студентів з теоретичних питань щодо оцінки стану хворого.

- Підготовки студентів щодо засвоєння алгоритмів надання невідкладної допомоги при різних видах ушкоджень та захворюваннях.
- Роботи студентів у терапевтичних відділеннях стаціонару з метою відпрацювання практичних навиків з невідкладної допомоги та транспортування хворих в позааудиторний час.
- Виконання індивідуальної роботи.

**Тематичний план самостійної роботи з дисципліни
«Перша медична допомога» (дисципліна за вибором)**

№ з/п	Назва теми (або зміст роботи)	Кількість годин
1.	Організаційні засади першої медичної допомоги. Поняття про парамедицину. Основи законодавства України щодо прав та обов'язків медичного працівника.	5
2.	Історичний аспект медицини невідкладних станів. Еволюція алгоритму проведення серцево-легеневої реанімації. Особливості надання невідкладної допомоги хворим на інфекційні захворювання, туберкульоз.	5
3.	Опікова травма. Класифікація опіків за глибиною ураження тканини. «Правило долоні», «правило дев'ятки». Термоінгаляційне ураження органів дихання. Ознаки отруєння продуктами горіння. Принципи невідкладної допомоги.	5
4.	Поняття про хімічні опіки. Механізм дії на організм кислот та лугів. Принципи невідкладної допомоги	5
5.	Механізм та різновиди удушення. Стадії процесу вмирання при странгуляційній асфіксії. Невідкладна допомога при удушенні	5
6.	Поняття про синдром тривалого стиснення, основні прояви, заходи першої долікарської допомоги.	5
7.	Укуси отруйних змій, павуків, комах: клінічні ознаки та невідкладна допомога. Загальні та специфічні заходи при укусах змій, поняття про специфічні антидоти. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці.	5
8.	Антидотна терапія.	5
9.	Гострі психічні розлади та кризові стани. Загальні принципи надання долікарської допомоги при психо-неврологічних розладах. Перша долікарська допомога при епілепсії.	5
10.	Поняття про ниркову коліку, гостру ниркову недостатність, гостру затримку сечі. Принципи невідкладної допомоги.	5
11.	Принципи надання першої медичної допомоги при деяких інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД). Алгоритм дій для профілактики ймовірного зараження ВІЛ.	5
12.	Поняття про катастрофи та стихійні лиха. Правила сортування та транспортування постраждалих із зони ураження у випадку катастроф, стихійних лих.	5
13.	Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Суїцидальні стани. Невідкладні заходи при спробі суїциду. Методи поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомилення хворих та перша допомога.	5

№ з/п	Назва теми (або зміст роботи)	Кількість годин
14.	Кровотечі та крововтрати. Перша долікарська допомога при кровотечах. Поняття та методи тимчасової та кінцевої зупинки кровотечі	5
РАЗОМ:		70

7. Індивідуальні завдання

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем під час заняття.

Перелік та зміст індивідуальних завдань визначаються у кожному окремому випадку.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Непрямий масаж серця.
2. Штучна вентиляція легень.
3. Визначення температури тіла, частоти пульсу, дихання, артеріального тиску.
4. Перенесення хворих та потерпілих на руках із застосуванням підручних засобів.
5. Допомога при непритомності.
6. Допомога при асфіксії.
7. Допомога при отруєнні.
8. Допомога при укусах отруйних змій та комах.
9. Допомога при утопленні.
10. Вміння користуватися індивідуальною аптечкою.
11. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про методи доклінічної допомоги при різних станах у клініці внутрішніх хвороб.

8. Методи навчання

Використовуються наступні методи навчання:

- **Словесні** – розповідь, бесіда, пояснення, інструктаж.
- **Наочні методи** – ілюстрація, демонстрація.
- **Практичні методи** – вправи, надання невідкладної медичної допомоги.
- **Навчальна робота під керівництвом викладача** – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійних письмових робіт, контрольних робіт.

З метою активізації пізнавальної діяльності студентів та оптимізації навчального процесу на кафедрі впроваджено в навчальний процес використання навчальних комп'ютерних відеофільмів (*автор – зав. кафедри, професор О.Г.Яворський*), а саме: навчальний посібник «Догляд за хворими. Основи медсестринської справи»: навчальний DVD-фільм, рекомендований ЦМК МОЗ України як навчальний відеофільм для студентів вищих медичних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації (фільм є на сайті *YouTube*).

У навчальний процес впроваджуються нові методичні прийоми з урахуванням сучасних досягнень педагогічної науки, якісних змін контингенту студентів, а також з метою оптимізації роботи як з обдарованими, так і з невстигаючими студентами. Індивідуалізована та методично поглиблена робота з обдарованими та невстигаючими

студентами. Обдаровані студенти за бажанням займаються у студентському науковому гуртку, де поглиблено вивчаються теми, які їх цікавлять. Для невстигаючих студентів організовані консультації. При оцінюванні поточної успішності на практичному занятті поряд з усним контролем використовується письмовий контроль у вигляді письмової відповіді на уніфіковані запитання.

Широко використовуються інтерактивні та проблемно-орієнтовані методи навчання, що дозволяє реалізувати компетентісний підхід до підготовки фахівців та сприяє формуванню професійно підготовленої особистості.

Під час проведення практичних занять використовуються інтерактивні методи навчання. Зокрема, для відпрацювання професійних вмінь на навичок залучаються клінічні задачі, кейс-метод, метод клінічних ігор, мозкового штурму, тощо. В рамках позааудиторної підготовки студентів використовують науково-дослідницькі методи, на кафедрі працює предметний науковий гурток, студентам пропонується реалізувати міждисциплінарні проекти в рамках їх науково-дослідницької діяльності та доповісти результати на науково-практичних конференціях різного рівня.

Таким чином, організація навчального процесу на кафедрі використовує методи, що найбільше відповідають особистісно-орієнтованій моделі навчання.

9. Методи контролю

Методи і форми контролю та оцінювання успішності студентів з дисципліни здійснюються відповідно до вимог програми та Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (лист МОЗ України № 08.01-47/10395 від 15.04.2014).

При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове, комп'ютерне), структуровані письмові роботи, структурований контроль практичних навичок.

Види контролю (поточний і підсумковий).

Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану – залік.

Критерії оцінювання:

контрольні заходи включають поточний і підсумковий семестровий контроль у вигляді заліку.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначена робочою навчальною програмою дисципліни.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент отримує оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей на кожному практичному занятті. Для контролю застосовуються наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, контроль виконання практичних навичок з надання невідкладної допомоги.

Оцінювання поточної навчальної діяльності.

Поточне оцінювання студентів з відповідних тем проводиться за 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами: дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоч на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться студентові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$X = (CA \times 120) / 5$$

Таблиця перерахунку за 200-бальною шкалою:
Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

Таблиця 1

4- бальна шкала	200-бальна шкала
3.92	157
3.89	156
3.87	155
3.84	154
3.82	153
3.79	152
3.77	151
3.74	150
3.72	149
3.7	148
3.67	147
3.65	146
3.62	145
3.57	143
3.55	142
3.52	141
3.5	140
3.47	139
3.45	138
3.42	137
3.4	136

Продовження табл.1

4- бальна шкала	200-бальна шкала
3,37	135
3,35	134
3,32	133
3,3	132
3,27	131
3,25	130
3,22	129
3,2	128
3,17	127
3,15	126
3,12	125
3,1	124
3,07	123
3,02	121
3	120
Менше 3	Недостатньо

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється при підсумковому контролі.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на окремих його завершених етапах за національною шкалою та шкалою ECTS. Семестровий контроль проводиться у формах заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни і в терміни, встановлені робочим навчальним планом.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Семестровий залік виставляється за результатами поточного контролю.

Оцінка за залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та обчислюється в балах, відповідно до таблиці 1.

Оцінка з дисципліни базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування

студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Таблиця 2

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Таблиця 3

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні. Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

10. Методичне забезпечення

Всі види занять навчальної дисципліни «**Перша медична допомога**» (дисципліна за вибором) проводяться в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних та технічних засобів навчання, зокрема:

1. Матеріали підготовки до практичних занять.
2. Варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів.

3. Завдання для щоденного контролю.
4. Варіанти теоретичних запитань та ситуаційних задач для самостійного вивчення.
5. Методичні рекомендації з догляду за хворими (практика, терапія) для студентів II курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

При проведенні практичних занять створюється інтерактивне середовище, яке сприяє розвитку у студентів творчого мислення, уміння вирішувати поставлені завдання за допомогою вирішення навчально-проблемних ситуацій, що відповідають темі практичного заняття.

11. Рекомендована література

Базова

1. Андрущенко В.П. Перша долікарська допомога / В.П. Андрущенко, Ю.Ф. Кушта, Д.В. Андрущенко. – Львів. – 2011. – 347 с.
2. Нетяженко В.З. Догляд за хворими /В.З. Нетяженко, І.М. Щуліпенко, Л.А. Дяківська. – К.: «Здоров'я», 2013. – 592 с.
3. Ковальова О.М. Догляд за хворими (практика) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, С.І. Шевченко, Т.В. Фролова. – Київ, ВСВ «Медицина». – 2013. – 483 с.
4. Щуліпенко І.М. Загальний та спеціальний догляд за хворими з основами валеології /І.М. Щуліпенко. – К.: «КІЙ», 1998. – 384 с.
5. Семен Х.О., Ющик Л.В., Бевз О.В., Гайдук А.Б., Рогуля С.С. (за ред. проф. О.Г. Яворського) / Методичні рекомендації з догляду за хворими для студентів II курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – 40 с.
6. European Resuscitation Council Guidelines for resuscitation 2010. Resuscitation 2010, 81:1219–1276.
7. Guidelines CRP ECC 2010. American Heart Association, 2010. – 28 с.

Допоміжна

1. Невідкладні стани: Підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації (за ред. М.С. Регеди, В.Й. Кресюна; ЛДМУ ім. Данила Галицького, Одеський державний медичний університет. – Л.: Магнолія, 2008. – 835 с.
2. Скакун М.П. Невідкладна допомога при гострих отруєннях: Навч. посіб. для студентів вищих медичних закладів III-IV рівнів акредитації /М.П. Скакун; Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачовського. – 2-е вид., допов. – Т.: ТДМУ: Укрмедкн., 2005. – 243 с.
3. Кіт О.М. Перша долікарська допомога /О.М. Кіт, О.Л. Ковальчук, І.С. Вардинець, А.О. Боб. – Т.:ТДМУ: Укрмедкн., 2008. – 335 с.

Інформаційні ресурси

1. Яворський О.Г. DVD-фільм «Догляд за хворими. Основи медсестринської справи»
2. Яворський О.Г. DVD-фільм «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
3. <http://meduniv.lviv.ua>
4. *You Tube* «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів»: навчальний DVD-фільм.
5. *You Tube* «Догляд за хворими. Основи медсестринської справи»: навчальний DVD-фільм.

